Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 ICdo 7/2013, ECLI:CZ:NS:2013:29.ICDO.7.2013.1

Číslo: 106/2013

Právní věta:

U přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše jen skutkové námitky, konkrétně jen skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí (§ 199 odst. 2 insolvenčního zákona). Přitom je lhostejné, zda takové skutečnosti dlužník neuplatnil vlastní vinou např. proto, že zcela rezignoval na svou procesní obranu v příslušném řízení, čímž přivodil vznik exekučního titulu založeného rozhodnutím, jež se neodůvodňuje vůbec (např. platební rozkaz nebo směnečný platební rozkaz), nebo rozhodnutím, jež se odůvodňuje jen minimálně (např. rozsudkem pro zmeškání nebo rozsudkem pro uznání).

Právní posouzení věci není vyloučeno jako důvod popření pravosti nebo výše přihlášené vykonatelné pohledávky, jestliže z pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, jímž byla pohledávka přiznána, žádné právní posouzení věci neplyne.

Přizná-li příslušný orgán věřiteli vůči dlužníku jiné než zákonem předepsané příslušenství pohledávky, tím, že chybně určí právní předpis, který stanoví, jaký druh příslušenství k pohledávce náleží (místo úroků z prodlení přizná poplatek z prodlení), je kritika takového rozhodnutí kritikou správnosti právního posouzení věci. U rozsudků pro uznání a pro zmeškání se právní posouzení věci (v rovině zkoumání předpokladů, za nichž mohla být taková rozhodnutí vydána) promítá v předem definovaném a zákonem omezeném typu odůvodnění (§ 157 odst. 3 o. s. ř.).

U platebního rozkazu včetně elektronického platebního rozkazu a u směnečného nebo šekového platebního rozkazu se právní posouzení věci (v rovině zkoumání předpokladů, za nichž mohla být taková rozhodnutí vydána) projevuje v tom, že soud taková rozhodnutí (jež neobsahují žádné odůvodnění) vydal.

Závěr soudu, že i ohledně žalobcem požadovaného příslušenství pohledávky lze o věci rozhodnout rozsudkem pro uznání, v sobě zahrnuje též úsudek, že takto přiznávané příslušenství pohledávky neodporuje právním předpisům (§ 153a odst. 2, § 99 odst. 2, věta první, část věty za středníkem, o. s. ř.). Takový úsudek je současně postačující pro závěr, že rozsudek pro uznání obsahuje právní posouzení věci ohledně přiznaného příslušenství pohledávky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.07.2013

Spisová značka: 29 ICdo 7/2013

Číslo rozhodnutí: 106

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Rozsudek pro uznání, Rozsudek pro zmeškání

Předpisy: § 114b o. s. ř.
§ 153a o. s. ř.
§ 157 odst. 3 o. s. ř.
§ 199 odst. 2 IZ ve znění do 31.12.2012
§ 99 odst. 2 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 26. 6. 2012 zamítl K r a j s k ý s o u d v Plzni žalobu, kterou se žalobce (insolvenční správce dlužnice M. K.) domáhal vůči žalovanému J. B. určení, že pohledávka žalovaného ve výši 42 654Kč, přihlášená v insolvenčním řízení dlužnice, vedeném u Krajského soudu v Plzni, neexistuje (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

> *1) Žaloba podaná 19. 3. 2012 je včasná, jelikož přezkumné jednání, při kterém byla pohledávka popřena, se konalo 1. 3. 2012.*
>
> *2) Žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení za dlužnicí pohledávku ve výši 75 259 Kč. Jako důvod vzniku pohledávky označil smlouvu o vyrovnání dlužných částek ze dne 22. 12. 2008 (dále jen „smlouva“), rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 27. 5. 2009 (dále jen „rozsudek z 27. 5. 2009“), usnesení o nařízení dražebního jednání a usnesení o provedení exekuce.*
>
> *3) Dlužnice podpisem na smlouvě stvrdila, že (podle smlouvy) žalovanému dluží (za dobu nájmu bytové jednoty a na škodách v té době způsobených) částku 20 815 Kč, s tím, že ji zaplatí ve dvou splátkách. Pro případ, že nedojde k úhradě, bylo sjednáno „penále ve výši 0,5 % za každý započatý den prodlení“.*
>
> *4) Rozsudkem z 27. 5. 2009, který nabyl právní moci dne 25. 7. 2009, bylo dlužnici uloženo zaplatit žalovanému částku 20 815 Kč s poplatkem z prodlení ve výši 2,5 promile z dlužné částky denně, nejméně však ve výši 25 Kč za každý i započatý měsíc, od 1. 2. 2009 do zaplacení a na nákladech řízení 840 Kč, to vše do 30. 11. 2009. Z přiznané jistiny představovala částka 4500 Kč dluh na nájemném a částka 16 315 Kč náklady na odstranění poškození bytu.*
>
> *5) Usnesením ze dne 8. 2. 2010 nařídil Okresní soud v Sokolově exekuci podle rozsudku z 27. 5. 2009 a pověřený exekutor Mgr. L. N. vydal dne 2. 11. 2011 usnesení o nařízení dražebního jednání, jehož předmětem měla být bytová jednotka ve vlastnictví dlužnice.*

Na tomto základě soud – vycházeje z ustanovení § 199 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k závěru, že žaloba není oprávněná, uváděje, že:

> *1) Žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku přiznanou pravomocným soudním rozhodnutím, jež byla dokonce předmětem exekučního řízení. Žalobci pak dal za pravdu v tom, že zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, jasně uvádí, kdy je dána povinnost hradit poplatek z prodlení a kdy je možno požadovat zákonný úrok (jde o nároky vyplývající přímo ze zákona).*

2) Nicméně soud je toho názoru, že smysl občanského soudního řízení, ve kterém byl rozsudek vydán, spočívá v tom, aby byla nastolena jistota v právních vztazích, které byly porušeny. Cílem je přijetí rozhodnutí, kterým jsou odstraněny rozpory mezi stranami a pravomocné rozhodnutí je pro účastníky řízení závazné (zakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté).

3) V daném případě byla věc již rozhodnuta nezávislým soudem, jenž měl pravomoc rozhodnutí vydat, a insolvenční soud nemůže rozhodnutí nikterak změnit nebo dokonce zrušit či označit za neplatné. Proto nelze žalobě vyhovět. Dlužnice se mohla svých práv domáhat formou opravných či mimořádných opravných prostředků, což neučinila.

K odvolání žalobce V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 29. 11. 2012 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolací řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která doplnil o zjištění, že rozsudek z 27. 5. 2009 byl vydán jako rozsudek pro uznání na základě fikce uznání žaloby dlužnicí dle § 114b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Na tomto základě pak v rovině právní uzavřel, že:

1) Je na místě přisvědčit žalobci, že zásadně není vyloučeno popření vykonatelné pohledávky žalovaného, jde-li o situaci, kdy by se popření vztahovalo ke skutkovým okolnostem, které dlužnice neuplatnila v předcházejícím řízení (z něhož pochází exekuční titul) a jimiž se soud nezabýval.

2) Je-li podkladem pro přihlášení vykonatelné pohledávky žalovaného rozsudek pro uznání vydaný na základě zákonné fikce uznání žalobního nároku dlužnicí, je přirozeně možnost skutkových námitek insolvenčního správce proti přihlášené pohledávce široká.

3) V projednávaném případě však žalobce uplatňuje jako důvod popření vykonatelné pohledávky žalovaného nesprávné posouzení druhu soudem přiznaného příslušenství pohledávky. Konkrétně tvrdí, že namísto poplatku z prodlení měl být přiznán v části jistiny úrok z prodlení.

4) Posouzení správnosti druhu přiznaného příslušenství v pravomocném rozsudku (jímž žalovaný dokládá vykonatelnou pohledávku) je však pouze právním posouzením věci (při nesporném skutkovém základu věci). Při úvaze o tom, jaký druh příslušenství věřiteli náleží, se totiž nezkoumá důvodnost ani výše příslušenství; pouze se hledá příslušná norma, kterou má soud aplikovat na (zjištěné) existující právo věřitele na zákonnou sankci vůči dlužníku. Pro otázku právního posouzení pak popření vykonatelné pohledávky není možné (§ 199 odst. 2, věta za středníkem, insolvenčního zákona).

5) Popření vykonatelné pohledávky žalovaného žalobcem v insolvenčním řízení dlužnice tudíž nebylo důvodné a závěr soudu prvního stupně o pravosti přihlášené pohledávky je proto správný (byť z jiných důvodů, než které tento soud uvedl).

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř., namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel výkladu ustanovení § 199 odst. 2, věty za středníkem, insolvenčního zákona, s tím, že jde o věc dovolacím soudem dosud neřešenou a odvolacím soudem posuzovanou nejednotně.

Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu o tom, že důvodem popření vykonatelné

pohledávky nemůže být jiné právní posouzení věci.

Odvolacímu soudu v této souvislosti vytýká, že zcela odhlédl od rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, „č. j.“ (správně sen. zn.) 102 VSPH 154/2012 (jde o rozsudek ze dne 21. 6. 2012, č. j. 122 ICm 1247/2011, 102 VSPH 154/2012-196 /KSPL 27 INS 4122/2010/), které zmínil v odvolání a v němž se mimo jiné uvádí, že: „Nejde tedy o jiné právní posouzení věci a taková námitka může vést k popření pohledávky, protože rozhodce se v rozhodčím řízení otázkou platnosti ujednání o smluvní odměně a pokutě vůbec nezabýval“.

V tomto rozhodnutí tedy Vrchní soud v Praze formuloval podmínku, za které lze hovořit o jiném právním posouzení (popření pohledávky z důvodu jiného právního posouzení věci je vyloučeno pouze v případě, že jde o právní posouzení otázky, kterou již posuzoval soud /jiný orgán/ v řízení, ze kterého vzešla „vykonatelnost rozhodnutí“). Odvolací soud tuto otázku (zda se Okresní soud v Sokolově v řízení vedeném pod sp. zn. 8 C 842/2009 zabýval právní otázkou, na které zákonné příslušenství má žalobce nárok) nezkoumal, ač byla vznesena v odvolání (s poukazem na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 21. č. 2012).

V této souvislosti dovolatel uvádí, že odvolací soud se měl vypořádat s výslovně vznesenou odvolací námitkou a pokud zaujal jiné stanovisko, než bylo zaujato v jiném rozhodnutí odvolacího soudu, měl podrobně ozřejmit, které důvody jej k této změně vedly. Odvolací soud však přešel celou tuto problematiku mlčením.

Potud (co do negativních dopadů změny judikatury) dovolatel odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1275/10 (jde o nález ze dne 22. 12. 2010, uveřejněný pod číslem 253/2010 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), konkrétně na pasáž, podle které: „Dokonce, i kdyby takovéto procedury nebyly pro uvedené případy pozitivním právem zakotveny, nic by to neměnilo na povinnosti soudů přistupovat ke změně judikatury nejen opatrně a zdrženlivě (tj. výlučně v nezbytných případech opodstatňujících překročení principu předvídatelnosti), ale též s důkladným odůvodněním takového postupu; jeho součástí nezbytně by mělo být přesvědčivé vysvětlení toho, proč, vzdor očekávání respektu k dosavadní rozhodovací praxi, bylo rozhodnuto jinak“.

Ohledně ustanovení § 199 odst. 2, věty za středníkem, insolvenčního zákona se dovolatel ztotožňuje se závěrem vysloveným v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 21. 6. 2012, že za jiné právní posouzení věci ve smyslu tohoto ustanovení nelze považovat takové právní posouzení přihlášené pohledávky, ke kterému se soud (nebo jiný orgán) v původním řízení vůbec nevyjádřil.

Jazykovým výkladem tohoto ustanovení, které uvádí, že „důvodem popření nemůže být jiné právní posouzení věci“, dochází dovolatel k závěru, že hovoří-li zákon o „jiném“ právní posouzení, musí logicky existovat právní posouzení přijaté soudem v původním řízení, aby nyní mohlo být vůbec nějaké „jiné“ právní posouzení zformulováno. Je zřejmé, že nezformuloval-li soud v původním řízení žádné právní posouzení (a je nerozhodné proč; zda rozhodoval platebním rozkazem, rozsudkem pro uznání nebo pro zmeškání, nebo zda považoval nějakou otázku za nerozhodnou), pak nemůže být řeč o „jiném“ právním posouzení. I teleologickým výkladem lze dojít k tomuto závěru. Smyslem tohoto ustanovení bezpochyby je, aby nedocházelo k právnímu hodnocení skutečnosti, kterou soud již hodnotil v předchozím řízení.

V daném případě jde právě o situaci, kdy soud v původním řízení k právní otázce druhu přiznaného příslušenství žádné stanovisko nezaujal. Důvodem, proč se tak stalo, byla skutečnost, že rozhodoval ve věci rozsudkem pro uznání. K tomu dovolatel cituje ustanovení § 153a odst. 1 o. s. ř. Odtud dovozuje, že podle formulace „rozhodne“ by soud dokonce měl rozhodnout podle tohoto uznání a neměl by zkoumat důvody žalobcova nároku, což učinil Okresní soud v Sokolově v rozsudku z 27. 5. 2009. V odůvodnění tohoto rozsudku (totiž) mimo jiné uvádí: „Vycházeje z postoje žalované a ze

všech zákonných ustanovení (jimiž jsou dle dovolatele míněna ustanovení § 114b, § 153a a § 157 odst. 3 o. s. ř.) soud žalobě v plném rozsahu včetně příslušenství vyhověl". Z toho je podle dovolatele zřejmé, že soud jednoznačně jako důvod svého rozhodnutí pojal pouze uznání nároku žalovanou a žádné další právní hodnocení k věci nezaujal.

Proto se dovolatel domnívá, že nejde o popření pohledávky z důvodu „jiného" právního posouzení věci, když otázka druhu příslušenství, na které má věřitel nárok, nebyla v řízení před Okresním soudem v Sokolově vůbec řešena.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2012 (tj. naposledy ve znění zákona č. 334/2012 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v incidenčním sporu jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky dovoláním předestřené a dovolacím soudem dosud nezodpovězené.

Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 199 insolvenčního zákona insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, podá do třiceti dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu (odstavec 1). Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci (odstavec 2). V žalobě podle odstavce 1 může žalobce proti popřené pohledávce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel (odstavec 3).

Smysl úpravy obsažené v § 199 odst. 2 insolvenčního zákona je spolehlivě rozpoznatelný již ze

zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120. Pravidlo obsažené v § 199 odst. 2 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) bylo obsaženo v § 199 odst. 3 osnovy, přičemž podle zvláštní části důvodové zprávy (k § 198 a § 199 osnovy), „v § 199 osnova výrazně omezuje právo správce nebo věřitelů popírat vykonatelné pohledávky. Vykonatelná pohledávka může vzniknout (i účelově být „vyrobena"), aniž by proběhlo jakékoli (soudní či jiné) řízení (např. prostřednictvím notářského nebo exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti), jež by ústilo v rozhodnutí o této pohledávce; vykonatelné rozhodnutí též může být přijato, aniž by mu předcházelo jakékoli důkazní řízení opodstatňující závěr o existenci a správnosti výše této pohledávky (může jít např. o platební rozkaz, o rozsudek pro zmeškání nebo o rozsudek pro uznání). To je důvod pro zachování práva popřít i takovou pohledávku. (…) Nejde-li o případ podle tohoto ustanovení (rozuměj podle ustanovení § 199 odst. 2 osnovy, jež se nakonec do insolvenčního zákona nedostalo), lze jako důvod popření vykonatelné pohledávky založené rozhodnutím uplatnit (podle § 199 odst. 3) jen skutečnosti, které v řízení, jež předcházelo vykonatelnému rozhodnutí, neuplatnil dlužník; současně se zapovídá popření takové pohledávky jen pro jiné právní posouzení věci popírajícím (potud osnova vychází z toho, že chyb v právním posouzení věci se nelze nikdy beze zbytku vyvarovat)".

Obecně tedy platí, že (ve shodě s dikcí § 199 odst. 2 insolvenčního zákona) u přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu (příslušným orgánem tu může být nejen soud, ale např. též orgán veřejné správy nebo rozhodce anebo rozhodčí soud) lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše jen skutkové námitky, konkrétně jen skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Přitom je lhostejné, zda takové skutečnosti dlužník neuplatnil vlastní vinou např. proto, že zcela rezignoval na svou procesní obranu v příslušném řízení, čímž přivodil vznik exekučního titulu založeného rozhodnutím, jež se neodůvodňuje vůbec (např. platební rozkaz nebo směnečný platební rozkaz) nebo rozhodnutím, jež se odůvodňuje jen minimálně (např. rozsudkem pro zmeškání nebo rozsudkem pro uznání). Pro úspěch takového popření bude naopak určující, zda skutečnosti, které dříve neuplatnil dlužník, jsou způsobilé změnit výsledek „sporu o pohledávku" (právě ony jsou důvodem ve výsledku jiného právního posouzení věci); tedy, že v porovnání se skutečnostmi, které dlužník dříve uplatnil, jsou skutečnosti, které dříve uplatněny nebyly, rozhodující příčinou pro určení, že (insolvenčním správcem) žalovaný přihlášený věřitel nemá vůči dlužníku označenou vykonatelnou pohledávku (spor o pravost) nebo pro určení, že (insolvenčním správcem) žalovaný přihlášený věřitel má vůči dlužníku označenou vykonatelnou pohledávku v určité (výrokem rozhodnutí určené) výši (nižší, než je výše přihlášené vykonatelné pohledávky) (spor o výši).

Pravidlo, podle kterého u přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu nemůže být důvodem popření její pravosti nebo výše „jiné právní posouzení věci" (§ 199 odst. 2, část věty za středníkem, insolvenčního zákona), typově dopadá na situace, kdy při nezpochybněném skutkovém základu věci (tedy, nejsou-li důvodem popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí, nebo takové skutečnosti sice byly uplatněny, ale v porovnání s dřívějším rozhodnutím nevedly ke změně skutkových závěrů) měl zjištěný skutkový stav vést k jinému právnímu posouzení věci, než které o něm v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí, učinil příslušný orgán. Může jít např. o situaci, kdy příslušný orgán přiznal věřiteli pohledávku vůči dlužníku jako plnění ze smlouvy, ač plnění mělo být přiznáno jako náhrada škody nebo jako bezdůvodné obohacení nebo o situaci, kdy příslušný orgán sice správně určil (pojmenoval) právní normu, podle které měl být posouzen zjištěný skutkový stav věci, ale nesprávně ji vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (k pojmu právní posouzení věci srov. i definici uvedenou výše k dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Přitom je zjevné, že chybné právní posouzení věci příslušným orgánem mohlo vést k přiznání pohledávky věřiteli vůči dlužníku tam, kde

by „jiné“ (správné) právní posouzení věci vedlo k závěru, že pohledávka není po právu nebo že nemá být přiznána v celé požadované výši.

Přitom Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že přizná-li příslušný orgán věřiteli vůči dlužníku jiné než zákonem předepsané příslušenství pohledávky, tím, že chybně určí právní předpis, který stanoví, jaký druh příslušenství k pohledávce náleží (místo úroků z prodlení přizná poplatek z prodlení), je kritika takového rozhodnutí kritikou správnosti právního posouzení věci („jiným“ právním posouzením věci); srov. ke „změnám“ příslušenství např. již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. 29 Odo 247/2001, uveřejněné pod číslem 39/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

S dovolatelem lze souhlasit i v tom, že právní posouzení věci není vyloučeno jako důvod popření pravosti nebo výše přihlášené vykonatelné pohledávky, jestliže z pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, jímž byla pohledávka přiznána, žádné právní posouzení věci neplyne. Není-li zde „žádné“ právní posouzení, pak právní posouzení uplatněné jako důvod popření pravosti nebo výše takové pohledávky není „jiné“. Zde je však na místě zdůraznit, že jakékoliv (byť kusé, málo srozumitelné nebo hrubě nepřesné právní posouzení věci příslušným orgánem) právní posouzení vždy vylučuje možnost popření takové pohledávky pro právní posouzení „jiné“ (v tomto a jen v tomto duchu lze obecně vyjít z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 21. 6. 2012, na něž argumentačně spoléhá dovolatel).

Zbývá tedy určit, zda možnost popřít přihlášenou vykonatelnou pohledávku co do pravosti nebo výše pro jiné právní posouzení má insolvenční správce (a v režimu ustanovení § 200 odst. 6 insolvenčního zákona ostatně též jiný přihlášený věřitel) i tehdy, jde-li o pohledávku, kterou soud pravomocně přiznal věřiteli rozsudkem pro uznání.

Podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř., jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.

Ustanovení § 153a o. s. ř. pak určuje, že uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce (odstavec 1). Rozsudek pro uznání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2) (odstavec 2). Rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5) (odstavec 3). Jen pro vydání rozsudku pro uznání nemusí být nařízeno jednání (odstavec 4).

Dle § 157 odst. 3 o. s. ř. v odůvodnění rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání uvede soud pouze předmět řízení a stručně vyloží důvody, pro které rozhodl rozsudkem pro uznání nebo rozsudkem pro zmeškání.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila výše citovaná ustanovení občanského soudního řádu v době vydání rozsudku z 27. 5. 2009 (tj. naposledy ve znění zákona č. 7/2009 Sb. /zčásti účinného od 23. 1. 2009/).

Také v případě, kdy soud rozhoduje o tom, zda vydá rozsudek pro uznání, tedy jestliže žalovaný nárok nebo základ nároku proti němu žalobou uplatněný uznal (§ 153a odst. 1 o. s. ř.), nebo nastala-li fikce uznání nároku žalovaným (§ 153a odst. 3, § 114b odst. 5 o. s. ř.), provádí právní posouzení věci.

Ponechají-li se stranou ostatní procesní předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání, pak lze říci, že úvahy soudu o vydání rozsudku pro uznání jsou založeny především na posouzení, zda vydání rozsudku pro uznání nebrání skutečnost, že ve věci nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.) (§ 153a odst. 2 o. s. ř.). Přitom smír nelze schválit (a rozsudek pro uznání nelze vydat), je-li v rozporu s právními předpisy; srov. dikci § 99 odst. 2, věty první, části věty za středníkem, o. s. ř. a v literatuře k tomu např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1042. Tento závěr se ustáleně prosazuje též v judikatuře. Srov. především rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003, uveřejněný pod číslem 41/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém Nejvyšší soud uzavřel, že základem pro vydání rozsudku pro uznání mohou být jen taková žalobní tvrzení, která vedou k závěru, že podle nich lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá. Tamtéž ozřejmil, že je-li žaloba zjevně bezdůvodná, neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu, aby žalovaný byl vyzván k vyjádření podle ustanovení § 114b o. s. ř.; o takové žalobě nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. V obdobných souvislostech Nejvyšší soud upozornil na procesní překážky bránící vydání rozsudku pro uznání např. v rozsudku ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 968/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2003, pod číslem 153. V něm vysvětlil, že soud nemůže o věci samé rozhodnout rozsudkem pro uznání vydaným podle ustanovení § 114b odst. 5 a § 153a odst. 3 o. s. ř., jestliže pro nedostatek podmínky řízení musí být řízení zastaveno nebo jestliže žaloba trpí vadami, které brání pokračování v řízení.

Jinak řečeno, jakkoliv ustanovení § 157 odst. 3 o. s. ř. omezuje odůvodnění rozsudku pro uznání pouze na vymezení předmětu řízení (se zjevným záměrem odlišit takto rozsouzenou věc od jiných věcí týchž účastníků) a na stručné vyložení důvodů, pro které soud rozhodl rozsudkem pro uznání, i při takto strukturovaném odůvodnění je závěr o splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání (ať již v textu takového odůvodnění formulovaný výslovně nebo prostřednictvím poukazu na příslušná ustanovení občanského soudního řádu dovolující soudu rozhodnout podle uznání) současně závěrem, jímž soud navenek dává najevo, že nenalezl překážky, jež mu brání rozhodnout o věci podle uznání. Vedle prakticky totožné úpravy pro rozsudek pro zmeškání (srov. § 153b odst. 3 o. s. ř. a § 157 odst. 3 o. s. ř.) lze ve stejném duchu poukázat též na platební rozkaz (§ 172 o. s. ř.), včetně elektronického platebního rozkazu (§ 174a o. s. ř.), a na směnečný (šekový) platební rozkaz (§ 175 o. s. ř.). Tato rozhodnutí mají poté, co nabudou právní moci, účinky pravomocného rozsudku (§ 174 odst. 1, § 175 odst. 3, věta první, o. s. ř.) a neodůvodňují se vůbec. Přitom ovšem skutečnost, že byla vydána, osvědčuje, že soud zkoumal (s pozitivním výsledkem) předpoklady, za nichž vydána být mohla, tedy především, že (u platebního rozkazu a elektronického platebního rozkazu) uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem (§ 172 odst. 1, věta první, o. s. ř.), nebo že (u směnečného /šekového/ platebního rozkazu) žalobce předložil v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva (§ 175 odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Ve všech výše označených typech rozhodnutí se právní posouzení věci (v rovině zkoumání předpokladů, za nichž mohla být takový rozhodnutí vydána) promítá buď v předem definovaném a zákonem omezeném typu odůvodnění (§ 153 odst. 3 o. s. ř. u rozsudků pro uznání a pro zmeškání) nebo v tom, že soud taková rozhodnutí (jež neobsahují odůvodnění žádné) vydal (platební rozkaz, včetně elektronického platebního rozkazu, a směnečný nebo šekový platební rozkaz).

Závěr soudu, že i ohledně žalobcem požadovaného příslušenství pohledávky lze o věci rozhodnout rozsudkem pro uznání, v sobě tedy zahrnuje též úsudek, že takto přiznávané příslušenství pohledávky neodporuje právním předpisům (§ 153a odst. 2, § 99 odst. 2, věta první, část věty za středníkem, o. s. ř.). Takový úsudek je současně postačující pro závěr, že rozsudek pro uznání obsahuje právní posouzení věci ohledně přiznaného příslušenství pohledávky. Výhrady snesené proti příslušenství pohledávky přiznanému pravomocným rozsudkem pro uznání v rovině právní (argumentem, že věřiteli /žalobci/ podle zákona takové příslušenství nenáleží) jsou pak „jiným“

právním posouzením věci, jež je insolvenčnímu správci jako důvod popření pravosti nebo výše takové pohledávky zapovězeno ustanovením § 199 odst. 2, části věty za středníkem, insolvenčního zákona.

Vše co bylo řečeno výše o rozsudku pro uznání v obecné rovině, beze zbytku platí na rozsudek z 27. 5. 2009 (vydaný rovněž jako rozsudek pro uznání). Okresní soud v Sokolově při vydání tohoto rozsudku očividně pochybil v posouzení, zda požadované příslušenství (poplatek z prodlení) lze přiznat i u té části jistiny, která netvořila dluh na nájemném. Námitka insolvenčního správce, že v tomto rozsahu měl přihlášený věřitel pouze právo na úrok z prodlení, není způsobilým důvodem popření vzhledem k ustanovení § 199 odst. 2, části věty za středníkem, insolvenčního zákona.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž v dotčeném ohledu správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. dán není.

Námitka, že odvolací soud se řádně nevypořádal s dovolatelovým odkazem na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 21. 6. 2012, z obsahového hlediska vystihuje vadu řízení. K vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, přitom Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). K tomu Nejvyšší soud uvádí, že takový postup odvolacího soudu vskutku oslabuje přesvědčivost písemného vyhotovení jeho rozhodnutí (§ 157 odst. 2, poslední věta, o. s. ř.) a obecně oslabuje předvídatelnost soudního rozhodování (navenek se věc jeví tak, že se odvolací soud vyhnul konfrontaci s názorem téhož soudu pro účastníka příznivým). Nicméně z výše podaného výkladu je zřejmé, že mezi situací řešenou v tomto rozhodnutí a dovolatelem předestíraným názorem z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze z 21. 6. 2012 je rozdíl (v této věci zkoumaný rozsudek pro uznání obsahuje právní posouzení věci ohledně napadeného příslušenství pohledávky), takže nešlo o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu. Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).